

Cuprins

Capitolul I. Definierea și trăsăturile dreptului internațional public	1
<i>Secțiunea 1. Definiția evolutivă a noțiunii drept internațional public</i>	1
<i>Secțiunea a 2-a. Elementele constitutive ale denumirii „drept internațional public”</i>	4
<i>Secțiunea a 3-a. Distincții între dreptul internațional public și dreptul internațional privat</i>	5
<i>Secțiunea a 4-a. Trăsăturile specifice ale dreptului internațional public</i>	5
4.1. Identificarea particularităților dreptului internațional	6
<i>Secțiunea a 5-a. Diviziuni ale dreptului internațional public</i>	17
<i>Secțiunea a 6-a. Repere ale evoluției istorice a dreptului internațional public</i>	33
<i>Secțiunea a 7-a. Codificarea dreptului internațional public</i>	37
<i>Secțiunea a 8-a. Particularitățile normei de drept internațional public</i>	41
<i>Secțiunea a 9-a. Ierarhia normelor dreptului internațional public</i>	47
9.1. Consacrarea și semnificația normelor <i>jus cogens</i>	47
9.2. Norme <i>jus cogens</i> – Exemplificări	50
<i>Secțiunea a 10-a. Raportul dintre dreptul intern și dreptul internațional</i>	51
10.1. Noțiuni generale	51
10.2. Teoriile cu privire la raportul dintre dreptul internațional public și dreptul intern	55
10.3. Modalități de receptare a dreptului internațional în dreptul intern al statelor	58
10.4. Raportul drept internațional – drept intern, potrivit Constituției României	59
Capitolul II. Sursele dreptului internațional public	65
<i>Secțiunea 1. Distincția surse formale – surse materiale</i>	65

<i>Secțiunea a 2-a. Sediul materiei surselor dreptului internațional public</i>	67
2.1. Articolul 38 din Statutul CIJ	67
2.2. Observații legate de modul de formulare al textului art. 38 din Statutul CIJ	69
<i>Secțiunea a 3-a. Distincția surse (izvoare) principale – surse (izvoare) subsidiare</i>	70
<i>Secțiunea a 4-a. Sursele principale de drept internațional public</i>	71
4.1. Tratatul internațional	71
4.1.1. Elementele definitorii ale tratatului internațional	71
4.1.2. Denumiri ale tratatelor internaționale	73
4.2. Cutuma internațională – sursă principală a dreptului internațional public	75
4.2.1. Definirea cutumei internaționale	75
4.2.2. Elementele normei cutumiare	77
4.2.2.1. Elementul material (obiectiv) – <i>usus</i>	77
4.2.2.2. Elementul psihologic (subiectiv) – <i>opinio juris sive necessitatis</i>	82
4.2.3. Opoziția statelor la formarea unei reguli cutumiare	83
4.3. Raportul dintre tratat și cutumă	84
<i>Secțiunea a 5-a. Surse ale dreptului internațional nemenționate de art. 38 din Statutul CIJ</i>	87
5.1. Actele unilaterale în dreptul internațional public	87
5.1.1. Actele unilaterale ale statelor	88
5.1.2. Actele organizațiilor internaționale – <i>Soft law</i>	92
<i>Secțiunea a 6-a. Mijloace auxiliare (surse auxiliare) ale dreptului internațional public</i>	97
6.1. Principiile generale de drept	97
6.2. Hotărârile judecătorești	101
6.3. Doctrina	102
6.4. Echitatea	103

Capitolul III. Principiile fundamentale ale dreptului internațional public	105
<i>Secțiunea 1. Noțiune, delimitări și caracteristici ale principiilor fundamentale</i>	
<i>1.1. Noțiune și delimitări ale principiilor fundamentale</i>	105
<i>1.2. Sediul materiei și identificarea principiilor fundamentale</i>	107
<i>1.3. Caracteristicile principiilor fundamentale ale dreptului internațional</i>	109
<i>1.4. Principiul nerecurgerii la forță sau la amenințarea cu forță în relațiile internaționale (principiul neagresiunii)</i>	111
<i>1.4.1. Consacrarea principiului neagresiunii</i>	111
<i>1.4.2. Semnificația noțiunilor „agresiune” și „amenințare cu forță”</i>	113
<i>1.4.3. Situații în care este permisă folosirea forței</i>	120
<i>1.4.3.1. Legitima apărare</i>	121
<i>1.4.3.1.1. Condițiile pentru exercitarea legitimei apărări</i>	122
<i>1.4.3.1.2. Controversele cu privire la existența dreptului la legitimă apărare anticipată și preventivă</i>	127
<i>1.4.3.2. Dreptul la autodeterminare al popoarelor</i>	132
<i>1.4.3.3. Aplicarea de sancțiuni de către Consiliul de Securitate al ONU în temeiul Capitolului VII al Cartei ONU</i>	135
<i>1.4.4. Obligația de a respecta regulile dreptului umanitar în cazul folosirii forței armate</i>	139
<i>1.4.4.1. Caracteristicile surselor dreptului internațional umanitar</i>	139
<i>1.4.4.2. Noțiunea conflict armat internațional</i>	140
<i>1.4.4.3. Noțiunea conflict intern (cu caracter non-internațional)</i>	141
<i>1.4.4.4. Statutul diferitelor categorii de persoane</i>	144
<i>1.5. Principiul soluționării prin mijloace pașnice a diferendelor internaționale</i>	147

1.6. Principiul neamestecului în afacerile interne ale altui stat (Principiul neimixtunii sau al neintervenției)	149
1.6.1. Conținutul principiului neimixtunii	149
1.6.2. Dreptul de intervenție umanitară	154
1.6.3. Responsabilitatea de a proteja	158
1.7. Principiul cooperării dintre state	160
1.8. Principiul egalității în drepturi și al autodeterminării popoarelor	161
1.9. Principiul egalității suverane a statelor	165
1.10. Principiul îndeplinirii cu bună-credință a obligațiilor (<i>pacta sunt servanda</i>)	168
1.11. Principiul integrității teritoriale a statelor	169
1.12. Principiul inviolabilității frontierelor	170
1.13. Principiul respectării drepturilor și libertăților fundamentale	171
Capitolul IV. Dreptul internațional al tratatelor	180
<i>Secțiunea 1. Considerații generale</i>	180
<i>Secțiunea a 2-a. Clasificarea tratatelor</i>	182
2.1. Clasificarea materială	182
2.2. Clasificarea formală	184
<i>Secțiunea a 3-a. Condițiile de validitate ale tratatelor internaționale</i>	185
3.1. Condiții de fond	185
3.1.1. Calitatea de subiect de drept internațional a părților	185
3.1.2. Existența unui acord de voință între părțile contractante	187
3.1.2.1. Viciile de consimțământ	188
3.1.3. Crearea de efecte juridice	194
3.1.4. Supunerea acordului statelor regulilor dreptului internațional	195
3.1.5. Conformitatea cu normele <i>jus cogens</i>	195
3.2. Condiții de formă	196
3.3. Invocarea nulității unui tratat internațional	197
<i>Secțiunea a 4-a. Încheierea tratatelor internaționale</i>	199
4.1. Negocierea și adoptarea textului tratatului internațional	199

4.2. Autentificarea textului tratatului _____	201
4.3. Exprimarea consimțământului de a deveni parte la tratat _____	206
4.3.1. Semnarea tratatului _____	207
4.3.2. Schimbul de instrumente _____	208
4.3.3. Ratificarea, acceptarea sau aprobarea tratatului _____	209
4.3.4. Aderarea la tratat _____	211
4.3.5. Momentul stabilirii consimțământului statului _____	213
<i>Secțiunea a 5-a. Rezerva la tratatele internaționale</i> _____	214
5.1. Definirea rezervei la tratat _____	214
5.2. Condițiile de fond și de formă ale rezervei la tratat _____	215
5.2.1. Condițiile de fond _____	215
5.2.2. Condițiile de formă _____	219
5.2.3. Analiza validității rezervei la tratat _____	220
5.3. Procedura și efectele rezervelor _____	224
5.4. Distincția dintre rezerva la tratat și declarația interpretativă _____	225
<i>Secțiunea a 6-a. Intrarea în vigoare a tratatelor</i> _____	227
<i>Secțiunea a 7-a. Înregistrarea tratatelor</i> _____	229
<i>Secțiunea a 8-a. Efectele tratatului internațional</i> _____	231
8.1. Principiul relativității efectelor tratatelor internaționale _____	231
8.2. Excepții de la principiul relativității efectelor tratatelor internaționale _____	231
<i>Secțiunea a 9-a. Aplicarea tratatelor internaționale</i> _____	234
9.1. Aplicarea în spațiu a tratatelor internaționale _____	234
9.1.1. Regula teritorialității tratatelor internaționale _____	234
9.1.2. Excepții de la regula teritorialității tratatelor internaționale _____	234
9.2. Aplicarea în timp a tratatelor internaționale _____	236
9.2.1. Regula neretroactivității tratatelor internaționale _____	236
9.2.2. Tratatul succesive în timp _____	237
9.2.3. Modificarea tratatului internațional _____	240
9.3. Interpretarea tratatelor internaționale _____	240
9.3.1. Regulile generale de interpretare a tratatelor internaționale _____	241

9.3.2. Mijloace complementare de interpretare a tratatelor internaționale _____	243
9.3.3. Interpretarea tratatelor autentificate în două sau mai multe limbi _____	244
9.4. Încetarea tratatelor internaționale _____	248
9.4.1. Principalele cauze codificate de încetare a tratatului _____	251
9.4.1.1. Denunțarea sau retragerea de la tratatul internațional _____	251
9.4.1.2. Violarea substanțială a unui tratat _____	252
9.4.1.3. Ivirea unei situații care face imposibilă executarea obligațiilor din tratatul internațional _____	253
9.4.1.4. Schimbarea fundamentală a împrejurărilor (clauza <i>rebus sic stantibus</i>) _____	254
9.4.1.5. Ruperea relațiilor diplomatice sau consulare _____	256
9.4.1.6. Abrogarea tratatului _____	256

Capitolul V. Statul – subiect originar de drept internațional public _____

<i>Secțiunea 1. Considerații introductive privind identificarea subiecților de drept internațional public _____</i>	257
<i>Secțiunea a 2-a. Statul, ca subiect primar de drept internațional public – noțiune și elemente _____</i>	259
<i>Secțiunea a 3-a. Imunitatea de jurisdicție și de executare a statelor _____</i>	260
<i>Secțiunea a 4-a. Răspunderea internațională a statelor – consecință a încălcării obligațiilor internaționale _____</i>	269
4.1. Noțiunea răspunderii internaționale, tipuri și distincții _____	269
4.2. Reglementarea răspunderii internaționale a statelor _____	275
4.3. Elementele răspunderii internaționale a statului pentru fapte ilicite _____	277
4.3.1. Conduita ilicită (actul internațional ilicit) _____	279
4.3.1.1. Cauzele care exclud caracterul ilicit al faptului internațional _____	280
4.3.2. Imputabilitatea conduitei ilicite _____	282
4.3.2.1. Acte comise de autoritățile publice _____	283
4.3.2.2. Acte comise de particulari _____	287

4.3.2.3. Acte ilicite săvârșite în timpul unei insurecții _____	292
4.3.3. Prejudiciul – element al răspunderii și formele reparării sale _____	293
4.3.3.1. Consecințele comiterii unui act internațional ilicit. Prejudiciul și formele sale _____	293
4.3.3.2. Formele de reparare a prejudiciului _____	295
<i>Secțiunea a 5-a. Recunoașterea statelor și a guvernelor</i> _____	301
5.1. Considerații generale _____	301
5.2. Formele recunoașterii _____	302
5.3. Recunoașterea statelor _____	302
5.4. Recunoașterea guvernelor _____	307
<i>Secțiunea a 6-a. Neutralitatea statelor</i> _____	308
6.1. Noțiuni și tipuri de neutralitate _____	308
6.2. Neutralitatea ocazională _____	308
6.3. Neutralitatea permanentă _____	308
6.4. Neutralitatea diferențiată (contemporană) _____	309
6.5. Compatibilitatea dintre statutul de neutralitate permanentă și calitatea de membru ONU _____	309
<i>Secțiunea a 7-a. Teritoriul de stat – element material al statului</i> _____	310
7.1. Definiție și identificarea componentelor sale _____	310
7.2. Spații geografice cu statut special _____	313
7.3. Delimitarea teritoriului. Frontiera de stat _____	314
7.3.1. Definiție _____	314
7.3.2. Clasificarea frontierelor _____	315
7.3.3. Stabilirea frontierelor _____	315
7.4. Modalitățile de dobândire a teritoriului de stat _____	316
7.5. Mutațiile teritoriale și succesiunea statelor _____	321
7.5.1. Considerații generale _____	321
7.5.2. Succesiunea la tratate _____	324
7.5.3. Succesiunea la organizațiile internaționale _____	325
7.5.4. Succesiunea la bunuri și arhive _____	326
7.5.5. Succesiunea la datorii _____	327
<i>Secțiunea a 8-a. Alți subiecți de drept internațional public</i> _____	328
8.1. Recunoașterea beligeranței și insurgenței _____	328
8.2. Recunoașterea mișcărilor de eliberare națională _____	329

8.3. Sfântul Scaun _____	330
8.4. Ordinul de Malta _____	331

Capitolul VI. Statutul persoanelor în dreptul internațional

public _____	332
<i>Secțiunea 1. Noțiune</i> _____	332
<i>Secțiunea a 2-a. Cetățenia</i> _____	333
2.1. Noțiune _____	333
2.2. Naționalitatea persoanelor juridice _____	335
<i>Secțiunea a 3-a. Protecția diplomatică</i> _____	335
3.1. Noțiune și distincții _____	335
3.2. Condițiile pentru exercitarea protecției diplomatice _____	338
<i>Secțiunea a 4-a. Conflictele de cetățenie</i> _____	340
4.1. Principalele dispoziții ale Convenției din 1954 cu privire la statutul apatrizilor _____	343
4.2. Principalele prevederi ale Convenției privind reducerea cazurilor de apatridie din 1961 _____	345
<i>Secțiunea a 5-a. Regimul juridic al străinilor</i> _____	346
5.1. Noțiunea de „străin” _____	346
5.2. Tipuri de tratamente juridice aplicabile străinilor _____	348
5.3. Expulzarea și extrădarea _____	350
5.3.1. Expulzarea. Noțiune și condiții de legalitate _____	350
5.3.2. Extrădarea. Noțiune și principii aplicabile _____	351
5.3.3. Reguli comune ale expulzării și extrădării. Respectarea drepturilor fundamentale ale omului _____	354
5.4. Protecția internațională a refugiaților _____	356
5.4.1. Reglementarea noțiunii „refugiat” _____	356
5.4.2. Delimitarea refugiaților de alte categorii de persoane care au părăsit teritoriul statului al cărei cetățenie o au _____	363
5.4.3. Actualitatea dispozițiilor Convenției din 1951 pentru protecția internațională a refugiaților _____	366
5.4.4. Obligații ce revin statelor în temeiul Convenției din 1951 _____	367
5.4.4.1. Conținutul principiului nereturnării refugiaților (<i>non refoulement</i>) _____	367
5.4.4.2. Raportul dintre interdicția de returnare și interdicția de expulzare a refugiaților _____	370

5.4.4.3. Statutul juridic al refugiaților aflați ilegal pe teritoriul statului de primire _____	372
5.4.5. Reglementarea statutului de refugiat și azilant la nivelul Uniunii Europene _____	377
5.5. Dreptul de azil _____	380
5.5.1. Noțiuni și reglementare _____	380
5.5.2. Forme ale azilului. Distingții _____	382

Capitolul VII. Organizațiile interguvernamentale – subiecți

secundari de drept internațional public _____	396
<i>Secțiunea 1. Noțiune _____</i>	<i>396</i>
<i>Secțiunea a 2-a. Elementele constitutive ale organizațiilor internaționale _____</i>	<i>398</i>
2.1. Personalitatea de drept internațional a organizației internaționale _____	398
2.2. Personalitatea de drept intern a organizațiilor internaționale interguvernamentale _____	400
<i>Secțiunea a 3-a. Structura instituțională a organizației internaționale _____</i>	<i>401</i>
<i>Secțiunea a 4-a. Clasificarea organizațiilor internaționale _____</i>	<i>401</i>
4.1. Organizații universale, organizații regionale sau cu participare intercontinentală _____	401
4.2. Organizații omnifuncționale sau organizații specializate _____	403
4.3. Organizații interetactice și organizații supraetactice (supranaționale sau integraționiste) _____	404
<i>Secțiunea a 5-a. Rolul central al ONU în relațiile dintre state _____</i>	<i>405</i>
5.1. Scopurile și principiile ONU _____	405
5.2. Membrii ONU și sistemul instituțiilor ONU _____	409
5.2.1. Calitatea de membru al ONU _____	409
5.2.2. Încetarea calității de membru al ONU _____	412
5.2.3. Structura instituțională a ONU _____	413
5.2.3.1. Adunarea Generală _____	413
5.2.3.2. Consiliul de Securitate _____	416
5.2.3.2.1. Organizarea și funcționarea Consiliului de Securitate _____	416

5.2.3.2.2. Atribuțiile Consiliului de Securitate în soluționarea diferendelor și menținerea păcii	419
5.2.3.2.3. Crearea tribunalelor penale internaționale ad-hoc prin rezoluții ale Consiliului de Securitate	421
5.2.3.2.4. Controlul jurisdicțional al hotărârilor Consiliului de Securitate	424
5.2.3.3. Consiliul Economic și Social	426
5.2.3.4. Consiliul de Tutelă	427
5.2.3.5. Curtea Internațională de Justiție	427
5.2.3.6. Secretariatul	428
Capitolul VIII. Soluționarea diferendelor internaționale	429
<i>Secțiunea 1. Considerații generale</i>	429
<i>Secțiunea a 2-a. Principiul soluționării pașnice a diferendelor internaționale</i>	429
<i>Secțiunea a 3-a. Noțiunea „diferend”</i>	431
<i>Secțiunea a 4-a. Categoriile de mijloace pașnice de soluționare a diferendelor internaționale</i>	432
4.1. Mijloace politico-diplomatice de soluționare a diferendelor	432
4.1.1. Negocierile	433
4.1.2. Bunele oficii	434
4.1.3. Medierea	434
4.1.4. Concilierea internațională	435
4.1.5. Ancheta internațională	437
4.2. Mijloace cu caracter jurisdicțional de soluționare a diferendelor	439
4.2.1. Arbitrajul internațional	439
4.2.1.1. Formele de exprimare a acordului părților de a recurge la arbitraj	442
4.2.2. Jurisdicția internațională propriu-zisă, permanentă	443
4.2.2.1. Curtea Internațională de Justiție	444
<i>Secțiunea a 5-a. Soluționarea diferendelor în cadrul organizațiilor internaționale regionale</i>	454
Bibliografie selectivă	457